

## Recomandarea 1333 (1997)<sup>1</sup> cu privire la cultura și limba aromână

1. Adunarea este îngrijorată de situația critică a culturii și limbii aromâne, care a existat de mai bine de două mii de ani în Peninsula Balcanică.

2. Întrucât la începutul secolului al XX-lea au existat mai mult de 500.000 de vorbitori ai limbii aromâne, momentan există aproximativ doar jumătatea acestui număr, dispersați în Albania, Bulgaria, Grecia, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei și Serbia, care constituie țările lor de baștină, precum și în România, Germania, Statele Unite ale Americii și Australia. Majoritatea lor sînt în vîrstă. Aromâna, ca limbă minoritară, este în pericol.

3. Greutatea problemei a devenit evidentă începînd cu extinderea cooperării în Balcani, căminul aromânilor.

4. Limba și cultura aromână se confruntă cu aceeași soartă cu care s-au confruntat multe dintre culturile europene, care sînt pe cale de dispariție sau au dispărut deja. Totuși, „... acceptarea unui sistem pluralist al valorilor culturale este o condiție esențială pentru stabilitatea în Europa și, în special, pentru cea din Balcani.”

5. Aromânii nu au revendicări politice, ei solicită doar asistență în păstrarea limbii și culturii proprii, care sînt condamnate la dispariție dacă instituțiile europene, și în special Consiliului Europei, nu le vin în ajutor.

6. Adunarea reamintește textele pe care le-a adoptat în cazuri similare, în mod deosebit Recomandarea 928 (1981) cu privire la problemele educaționale și culturale ale limbilor și dialectelor minoritare din Europa, Recomandarea 1283 (1996) cu privire la istorie și predarea istoriei în Europa și Recomandarea 1291 (1996) cu privire la cultura idișă.

7. Acesta din urmă a recomandat înființarea, sub auspiciile Consiliului Europei, a unui „laborator pentru minoritățile etnice dispersate” cu mandatul, *inter alia*, al promovării supraviețuirii culturii minorităților sau al amintirii acestora, al desfășurării unei anchete cu privire la persoanele care mai vorbesc limbi minoritare, al înregistrării, colectării și păstrării monumentelor, al evidențierii limbii și

## DOCUMENT

folclorului acestora, al publicării documentelor de bază și promovării legislației în vederea protejării culturilor minoritare împotriva discriminării sau a anihilării.

8. Adunarea recomandă Comitetului de Miniștri:

i. să încurajeze statele balcanice pe teritoriul cărora trăiesc comunități aromâne să semneze, să ratifice și să implementeze Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare și îi invită să sprijine aromânii, mai ales în următoarele domenii:

a. educație în limba maternă;

b. serviciul religios în aromână în propriile lăcașe de cult;

c. ziare, reviste și programe de radio și televiziune în limba aromână;

d. sprijin financiar pentru asociațiile culturale ale acestora;

ii. să invite celelalte state membre să sprijine limba aromână, de exemplu, prin înființarea unor catedre universitare destinate acestui obiect de studiu și să distribuie cele mai interesante producții ale culturii aromâne în Europa prin traduceri, antologii, cursuri, expoziții și producții teatrale;

iii. să instituie burse pentru artiști, scriitori, cercetători și studenți aparținând grupurilor minoritare aromâne de pe tot

cuprinsul Balcanilor, astfel încât ei să se poată angaja într-o muncă creativă corespunzătoare în domeniile limbii și culturii aromâne;

iv. să solicite Consiliului pentru Cooperare Culturală asigurarea coordonării activităților culturale aromâne din Europa în cooperare cu centrele academice aromâne recunoscute;

v. să invite ministerele educației din statele membre să includă istoria aromânilor în manualele de istorie a Europei;

vi. să încerce să dezvolte o cooperare și un parteneriat cu organizațiile, fundațiile și celelalte instituții interesate din sectorul privat în vederea implementării acestor recomandări;

vii. să ia în considerare cultura aromână în continuarea Recomandării 1291 (1996), în special, în privința „laboratorului pentru minoritățile etnice dispersate”. □

## NOTĂ

1. Dezbaterile Adunării Parlamentare din 24 iunie 1997 (ședința a 18-a). Vezi Documentul 7728, raportul Comitetului pentru Cultură și Educație, raportor Dl. de Puig. Text adoptat de către Adunare în data de 24 iunie 1997 (ședința a 18-a).

*Traducere de Judit-Andrea Kacsó*